

Eindrapport Beleidstafel Droogte

'Aan de slag met 46 aanbevelingen'

Met de eindrapportage die op 18 december 2019 aan de Tweede Kamer is aangeboden, eindigde de taak van de in 2018 ingestelde Beleidstafel Droogte. Op de drempel van het nieuwe droogteseizoen, dat op 1 april begint, kijkt directeur-generaal Peter Heij (IenW) terug op de bereikte resultaten en de opbrengsten van het overleg.

De Droogtetafel bestond uit alle stakeholders op het gebied van water en heeft in haar rapport 'Nederland beter weerbaar tegen droogte' 46 aanbevelingen geformuleerd. Ook zijn zes lessen benoemd die zijn geleerd in de eerste grote droogtecrisis sinds decenia. Directeur-generaal Water en Bodem Peter Heij zat namens het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) het overleg voor.

Wat zijn volgens u de belangrijkste opbrengsten van de Beleidstafel Droogte?
Heij: 'Belangrijk winstpunt is dat duidelijk is geworden dat deze problematiek niet door de overheid of een andere partij alléén kan worden opgelost: dit is echt een team effort. Ook zijn alle betrokken partijen ervan overtuigd geraakt dat het verstandig is om water – meer dan vroeger gebeurde – vast te houden, als 'appeltje voor de dorst'. Dit is op zich al een forse cultuuromslag, omdat het watermanagement in ons land van oudsher is gericht op 'zo snel mogelijk afvoeren naar zee'.'

'Naast het langer vasthouden van water is er een ander belangrijk onderwerp dat op de agenda is gezet: het belang van zuinig zijn met water en hergebruik. Ook daarbij geldt dat iedereen een bijdrage kan leveren: particulier, bedrijf en overheid, klein en groot. De droogte heeft verder duidelijk gemaakt dat er grote regionale verschillen optreden tussen bijvoorbeeld de hogere zandgronden in het oosten en de laaggelegen veenweidegebieden in het westen. Dit uit zich ook in de noodzaak voor nauwkeuriger en meer plaats specifieke communicatie, die recht doet aan de uiteenlopende gevolgen die de droogte heeft in de verschillende regio's.'

Peter Heij, Directeur-generaal Water en Bodem, IenW.

‘GA IN DE ZOETWATERREGIO’S DE DIALOOG AAN OVER WATERBESCHIKBAARHEID’

Klimaatrobuust grond- en oppervlaktewatersysteem

Een belangrijke aanbeveling is het komen tot een klimaatrobuust grond- en oppervlaktewatersysteem. *Wat zijn de essentiële elementen daarin en wat is nodig om tot zo'n klimaatbestendig systeem te komen?*

Heij: ‘Voor een klimaatbestendig grond- en oppervlaktewatersysteem moeten we ons voorbereiden op twee uitersten: watertekorten in lange perioden van droogte en wateroverschotten door grotere piekbuien en aanhoudende perioden van veel neerslag. In beide gevallen wil je water kunnen bergen. Dus door slim naar mogelijke oplossingen te kijken, kunnen we wellicht twee vliegen in één klap slaan. Bij vraagstukken van ruimtelijke ordening zullen provincies en gemeenten daarom ook meer dan vroeger rekening moeten houden met waterbeschikbaarheid. Je hebt het dan – vooral in de hogere gebieden – over het belang van het vasthouden van water, zowel aan de oppervlakte als in de bodem. Daar zal het bevoegd gezag, in de meeste gevallen de provincie, dus ruimte voor moeten aanwijzen en reserveren. In het westen gaat het vooral om het tegengaan van verzilting in de bodem én in de rivieren, bijvoorbeeld door het creëren van nieuwe intrekgebieden en ondergrondse zoetwatervoorraden.’

Dialogo in zoetwaterregio's

‘Daarnaast gaat het om het managen van het watersysteem, om ervoor te zorgen dat er zo lang mogelijk voor iedereen voldoende water is. In de zoetwaterregio's zullen waterbeheerders en -gebruikers met elkaar in gesprek moeten gaan om een optimale balans in vraag en aanbod te bereiken.’

Gedeelde verantwoordelijkheid

‘Daarbij hebben alle partijen een eigen verantwoordelijkheid. Zo kunnen industriële bedrijven kritisch kijken naar hun waterverbruik. Land- en tuinbouwbedrijven kunnen kiezen voor teelten die minder droogtegevoelig zijn. Ook kunnen zij vaker waterbassins inzetten voor de opslag van overvloedige neerslag in het natte seizoen en dat water als reserve gebruiken in het droge seizoen. Ook individuele burgers kunnen met eenvoudige ingrepen in hun tuin – tegels eruit, een regenton en meer planten erin – een bijdrage leveren, die via het multiplier-effect van miljoenen huishoudens in totaal toch een fors resultaat kan hebben.’

Ruimtelijke adaptatie

'Gemeenten kunnen bij de (her)ontwikkeling van wijken rekening houden met zowel te veel als te weinig water, door het inbouwen van oplossingen zoals afgekoppelde hemelwaterafvoer, wadi's, waterpartijen, ondergrondse wateropslag, enzovoort. En op provinciaal niveau kun je denken aan de aanleg van grote spaarbekkens of het aanwijzen van natuurgebieden als intrekgebied voor grondwater. Een oplossingsrichting is daarnaast om verder te kijken naar de benodigde kwaliteit van het water. Je kunt je voorstellen dat je voor koelwater van industriële processen een andere kwaliteit water nodig hebt dan voor de productie van drinkwater.'

Wat zijn volgens u de aandachtspunten voor een klimaatbestendige drinkwatervoorziening?

Heij: 'Een klimaatrobuste drinkwatervoorziening hangt natuurlijk sterk samen met een algemeen klimaatrobust grond- en oppervlaktewatersysteem. Daarbij zag onze beleidstafel ook kansen bij een gezamenlijke inzet op waterbesparing. Een belangrijke component daarvan is het bewuster maken van burgers van het eigen watergebruik en wat men kan doen om dit te verminderen. Het algemene besef dat ons mooie drinkwater een schaars goed is, mag wel iets meer groeien. In het verlengde daarvan kun je met z'n allen nog eens goed bekijken of je bepaald grootschalig laagwaardig gebruik van drinkwater niet kunt verminderen.'

Diversificatie drinkwaterbronnen

'De drinkwaterbedrijven zelf zoeken al naar alternatieve bronnen voor hun drinkwaterproductie, zodat ze minder kwetsbaar zijn bij droogte. Ook wordt daarmee voorkomen dat drinkwaterbedrijven in lange perioden van droogte op bepaalde locaties hun vergunningen overschrijden. En als uiterste middel kunnen we nog gaan kijken naar een escalatiemodel met restricties voor het gebruik van drinkwater door zowel burgers als bedrijven, voor als de nood echt aan de man is.'

Hoe gaat u monitoren of de aanbevelingen uit de Beleidstafel daadwerkelijk uitgevoerd worden, bijvoorbeeld in het kader van het Deltaprogramma Zoetwater of de Beleidsnota Drinkwater?

Heij: 'De aanbevelingen in ons rapport zijn alle belegd bij individuele partijen en bij al bestaande interbestuurlijke projecten en programma's. Daarbij hebben we steeds één trekker benoemd, die verantwoordelijk is voor de realisatie van de aanbeveling en voor de monitoring van de voortgang. De Stuurgroep Water, waarin alle stakeholders vertegenwoordigd zijn, verzorgt vervolgens de regie op het geheel.'

'We hebben geconstateerd dat de droogteproblematiek raakvlakken heeft met zowel het Deltaplan Zoetwater als het Deltaplan Klimaatadaptatie. We gaan daarom nog in gesprek met de Deltacommissaris om te kijken hoe we de verbinding tussen deze twee plannen in dit opzicht kunnen versterken en stroomlijnen, om daarmee de uitvoering voor waterbeheerders makkelijker en efficiënter te maken.'

Hoe gaat u invulling geven aan de aanbeveling van de Beleidstafel om de internationale samenwerking rondom de waterkwaliteit en de waterafvoer van de Rijn en Maas te intensiveren?

Heij: 'We hebben het onderwerp 'droogte' op de agenda gezet van

de interregionale samenwerkingen, zoals de riviercommissies voor Rijn en Maas. Ook onze buurlanden hebben te kampen met de problemen van droogte, zoals verminderde afvoer en daardoor een slechtere waterkwaliteit en een mindere bevaarbaarheid van de rivieren. Er is grote wederzijdse afhankelijkheid tussen de landen uit een stroomgebied, zeker voor een land aan het einde van een rivier, zoals Nederland. In februari was onze minister van IenW voorzitter van een grote ministersconferentie voor de Rijnsoeverstaten in Amsterdam. Dit onderwerp stond expliciet op het programma, waarbij is gekeken naar concrete plannen voor de aanpak van de gevolgen van extreem laag water in de rivieren.'

Wat zou u tot slot alle betrokken partijen willen meegeven met het oog op het nieuwe droogteseizoen, dat begint op 1 april?

Heij: 'Er staan 46 mooie aanbevelingen in ons rapport, dus ik zou zeggen: 'Lees die nog eens na!'. Wacht niet tot het weer lang droog is, neem zo snel mogelijk no regret-maatregelen. Begin te werken aan beleid en maatregelen voor waterbesparing, retentie van water en goede communicatie. Meer in het algemeen adviseer ik alle stakeholders om de samenwerking te zoeken en de dialoog aan te gaan over waterbeschikbaarheid in de zoetwaterregio's. En specifiek voor de drinkwaterbedrijven: focus meer op waterbesparing, en blijf werken aan een robuuste drinkwatervoorziening, ook via alternatieve bronnen. Er is nog genoeg te doen, dus volgens mij kan iedereen aan de slag!'

Adviezen voor drinkwaterbeleid

Specifiek ten aanzien van het drinkwaterbeleid adviseert de Beleidstafel Droogte maatregelen om op korte en lange termijn de robuustheid van de drinkwatervoorziening te verbeteren, zoals:

- versterken van het grondwaterbeschermingsbeleid;
- meer over grenzen van de provincies en waterschappen heen kijken bij het maken van afspraken over waterbeschikbaarheid ;
- inzetten op waterbesparing en bewustwording van consumenten en andere gebruikers om de watervraag en de piekvraag met name tijdens (dreigende) watertekorten te beperken;
- ontmoedigen van laagwaardig gebruik van drinkwater door grootverbruikers;
- verkennen van een diversificatie van bronnen voor de bereiding van drinkwater, zoals brak water, oppervlaktewater, grondwater en oevergrondwater;
- onderzoek doen naar de flexibilisering van vergunningsruimte voor het oppompen van grondwater door drinkwaterbedrijven;
- in de nieuwe Beleidsnota Drinkwater 2020 opnemen welke inspanningen door alle partijen nodig zijn voor een toekomstbestendige drinkwatervoorziening;
- hiertoe bestuurlijk een gezamenlijk uitvoeringsprogramma vaststellen.